

УДК 2:008

Тіменик Зиновій

**ІДЕНТИФІКАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ І СПРИЙНЯТТЯ БОГА
В УКРАЇНСЬКІЙ ФІЛОСОФІЇ РЕЛІГІЇ
(ЗІ СПАДЩИНИ С. ГОГОЦЬКОГО, О. КОЗЛОВА,
П. ЛІНИЦЬКОГО, МИТРОПОЛИТА ІЛАРІОНА (ОГІЄНКА))**

У тезах розкрито вияви наймення Бога у міжрелігійних комунікаціях і в контексті міждисциплінарного простору. Стверджується об'єктивна неминучість таких процесів при формуванні ідеї Бога з погляду структури людини і світобудови.

Ключові слова: Бог, ідентифікація, ідея, трансформаційні процеси, усвідомлення, уявлення.

Timenyuk Z. The Processes of Identification and Reception of God in Ukrainian Philosophy of Religion (From S. Gogotsky's, O. Koslov's, P. Linytsky's and Metropolitan Ilarion's (Ohijenko))

In the thesis the revelation of God's names in the interreligious communications and in the context of interdisciplinary dimension are analyzed. The author stresses the objective necessity such processes in the time of formation of the idea of God. The formation of such idea considers in the context of a human being's structure and structure of world.

Keywords: God, idea, identification, transformation processes.

Тимэнык З. Идентификационные процессы и восприятие Бога в украинском философрелигиозном измерении (Из наследия С. Гогоцкого, А. Козлова, П. Линицкого, Митрополита Илариона (Огиенко))

В тезисах раскрыто проявления наименований Бога в междурелигиозных коммуникациях и с учетом междисциплинарного пространства. Утверждается объективная неизбежность таких процессов при формировании идеи Бога с точки зрения структуры человека и миростроения.

Ключевые слова: Бог, идентификация, идея, осознание, представление, трансформационные процессы.

1. Осмислити запропоновану тему – означає передусім зважити на саму природу філософії релігії, як міждисциплінарну галузь знання. А це, своєю чергою, спонукує до потреби комплексного підходу передусім при застосуванні відповідних принципів, зокрема, – поступовості-послідовності у сприйнятті іншорелігійної думки. Специфіка аналізу зумовлена також здатністю відчувати й усвідомлювати сукупність наймень Бога в найзагальнішому, найуніверсальнішому сенсі, внаслідок чого такі наймень стають сприйнятливими не лише для однієї віровизнавчої системи.

2. Відповідні процеси об'єктивізуються передусім через відношення «Бог-людина-Бог». В ідентифікаційному процесі назви Божества зафункціонують, коли застосовувати передусім принцип поступовості-послідовності у сприйнятті іншорелігійної думки. Тоді елементи психофізичного і логічного взаємообумовлюються, а у поняттєвому просторі закономірно усталюється терміносполука «ступені богоусвідомлення» [1, с. 278]. На одному із первісних таких ступенів формувалося «невиразне уявлення Божества у вигляді однієї безкінечної сили» [1, с. 278], тобто – без конкретики рівня (не)іпостасних виявів і водночас із певним усвідомленням безмежності Бога, що сприймався сукупно як Надприродна Сила.

3. Ідентифікація наймень Божества трансформується згодом за допомогою ступеня морального усвідомлення своєї місії з боку людини. Тут сприйняття Бога відбувалось у вигляді Сутності – своєрідного перехідного етапу до іпостасності [4, с. 557]. За виниклих обставин поняття «надприродне» поступово ідентифікується з поняттям «божественне» [4, с. 557], внаслідок чого твориться таке складне відношення, як «рівень віри у надприродне – рівень формування ідеї Бога».

4. Названі процеси здатні взаємозумовлюватись (прямо чи опосередковано) при утвердженні нової віровизнавчої системи, яка поступово спричинює також і нове ідентифікаційне сприйняття Бога (Божества). Тому вираження поступовості може поєднуватись із язичницько-християнською спільною назвою «Бог». Постійність щодо наймень у взаємодії з об'єктивною поступовістю стає відносною; і тоді формуються варіанти наймень: поруч із дохристиянською назвою «Бог» започаткувалося свого часу поняття «Пресвятая Трійця» [2, с. 3].

5. До структурування аналізованого відношення «Бог-людина-Бог» причетне й саме поняття про надприродне, божественне, під час розкриття якого потрібно брати до відома рівень первісної свідомості людини при сприйнятті духовного. За таких обставин усвідомленість Бога й розуміння самої ідеї Божества ущільнюються у двоетапний процес, під час якого спрацьовує принцип необов'язковості врахування стану (не)іпостасності. «Брак поняття про Бога-Творця, Вседержителя і т. п. зовсім не перешкоджає тому, що є вищим, могутнішим від усього; нема жодної потреби, щоби під Богом неодмінно розумілась якась істота» [3, с. 451]. Утверджувалась, отже, об'єктивізація плюралістичного розуміння Божих наймень у їх поетапному сприйнятті з боку людини (уже згадуване «невизначне уявлення Божества у вигляді однієї безкінечної сили») [1, с. 278]. Далі аналізовані тут ідентифікаційні процеси проходили через усвідомлення Божества як Сутності [4, с. 557]. І, врешті, людина на шляху до утвердження іпостасності як одного з духовних виявів Бога стала уоднозначнюватися з тим, «що є вищим, могутнішим від усього» [3, с. 451].

6. Така система ідентифікаційних трансформацій при поетапному сприйнятті Бога (Божества) підтверджує безперервну тяглість традиції (у цьому випадку – як філософорелігійного феномену при осмисленні ідеї Бога з погляду структури людини і світобудови). Отже, осмислюючи спадщину таких українських філософів, як Сильвестра Гогоцького, Олексія Козлова, Петра Ліницького, митрополита Іларіона (Огієнка), є підстави стверджувати: а) з погляду принципу поступовості-послідовності у сприйнятті іншорелігійної думки Бог уявлявся людині із поетапною системністю через взаємообумовлювальні вияви онтологічних психофізичних, епістемологічних і логічних чинників; б) ідентифікаційні процеси при зміні, усталенні й одночасному функціонуванні кількаваріантних назв Бога (Божества) з об'єктивною неминучістю ситуативно чи системно уконтекстуються у міжрелігійні комунікації і міждисциплінарний простір.

Література:

1. Гогоцький Сильвестр. Философский лексикон / Сильвестр Гогоцький. – Киев : В Университетской типографии, 1872. – Т. 4. П.Р.С. – III с.+ 472 с. – На титульнім аркуші є «С.Г.» – криптонім автора.

2. Іларіон Митрополит. Назви Бога / Митрополит Іларіон // Слово Істини [Вінніпег]. – 1949. – Ч. 7. – Травень. – С. 3–9.

3. Козлов Алексей. Сознание Бога и знание о Боге. Воспоминание об онтологическом доказательстве бытия Божия / Алексей Козлов // Вопросы философии и психологии [Москва]. – 1895. – Кн. 4 (29). – Сентябрь. – С. 445-460.

4. Лiniцкий П. И. Значение философии для богословия. (Продолжение): IV. Теоретические и практические взгляды на религиозную веру / П. И. Лiniцкий // Труды Киевской Духовной Академии. – 1903. – № 12. – С. 557–565.